

**Рєпіна Є.Ю.**, здобувач вищої освіти  
першого (бакалаврського) рівня,  
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна  
Науковий керівник: Літвінова І.Ф., к.ю.н., доцент

## **НЕЗАКОННЕ ЗАВОЛОДІННЯ ТРАНСПОРТНИМИ ЗАСОБАМИ. КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОЦІНКА**

Розвиток автомобільного ринку – важливий чинник розвитку вітчизняного суспільства, невід’ємним наслідком якого, на жаль, є збільшення кількості злочинів у цій сфері, зокрема з метою незаконного збагачення. Розкриття таких злочинів ускладнюється тим, що їх, як правило, вчиняють організовані злочинні угруповання з чіткою ієрархією та поділом ролей: одні безпосередньо вчиняють незаконне заволодіння транспортними засобами, інші – виготовляють підроблені документи, маскують злочинні прибутки, отримані від легалізації транспортних засобів, збувають викрадений транспорт тощо.

Загалом можна виокремити три пов’язані між собою види таких злочинів [1]:

– злочини, спрямовані на безпосереднє заволодіння транспортним засобом (ст. 289 Кримінального кодексу України, далі – КК України);

– злочини, спрямовані на легалізацію транспортного засобу, яким незаконно заволоділи (ст. 290, 357, 358 КК України);

– злочини, спрямовані на приховування слідів виникнення кримінальних доходів, отриманих злочинним шляхом, їх легалізацію та відмивання (ст. 198, 209 КК України).

Питання структури та динаміки незаконного заволодіння транспортними засобами, кримінально-правової класифікації цього виду злочинів було розглянуто у наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених у галузі кримінального права, криміналістики, кримінології А.В. Бахарева, В.П. Бахіна, Ю.В. Бауліна, А.В. Гвоздкова, В.К. Грищука, Ю.Ф. Іванова, М.І. Мельника, В.А. Мисливого, О.В. Лесних, В.О. Лихола, І.В. Смєлова, М.О. Свіріна, О.В. Фуніна та інших. Ці науковці зробили вагомий внесок у теорію та практику протидії незаконному заволодінню транспортними засобами, але більшість праць було написано до 2006 року, коли норму про відповідальність за відповідне діяння було сформульовано інакше. Не повною мірою досліджено і

питання щодо структури та динаміки таких злочинів, у тому числі у межах регіонів України.

Згідно з Першим протоколом Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини кожна фізична чи юридична особа має право володіти своїм майном (у тому числі транспортним засобом), і ніхто не може бути його позбавлений інакше, як в інтересах, передбачених законом або загальними принципами міжнародного права. А отже, у разі незаконного заволодіння транспортним засобом його власнику завжди завдають як матеріальної, так і моральної шкоди [2].

Заволодіння транспортним засобом може здійснювати як один, так і група правопорушників (що відбувається частіше) за попередньою змовою.

Особлива суспільна небезпека злочинів щодо незаконного заволодіння транспортними засобами пов'язана з тим, що особи, які їх вчиняють, не мають потрібних навичок керування транспортним засобом, а стан алкогольного сп'яніння таких осіб суттєво її збільшує. При цьому, правопорушники вчиняють дорожньо-транспортні пригоди, іноді з тяжкими наслідками.

Злочини, вчинені групою осіб за попередньою змовою, вирізняються особливою зухвалістю, організованістю, наявністю відпрацьованої системи приховування слідів і реалізації викрадених транспортних засобів. Такі злочинні угруповання мають керівний осередок з найактивніших і найавторитетніших членів. Проте більшість неформальних лідерів, так само як і безпосередні виконавці, які входять до таких угруповань, не мають достатньо відпрацьованих навичок для вчинення злочинів. Головне для них – отримання матеріальної вигоди. Зазвичай об'єктом злочинної діяльності таких угруповань є дорогі автомобілі.

В організованому злочинному угрупованні, яке спеціалізується на незаконному заволодінні транспортними засобами, наявний чіткий розподіл ролей. Зокрема, у групі є особи, які виконують функції із забезпечення діяльності угруповання, наприклад, особи, які мають досвід з підробки технічних паспортів та інших документів на транспортний засіб, підтримують зв'язки з працівниками ремонтних технічних підприємств (автосервісів) тощо [3].

У теорії кримінального права, у криміналістиці, як і в інших галузях науки, дослідження об'єктів завжди починають з класифікації. Будучи одним із методів пізнання, вона сприяє встановленню властивостей окремих об'єктів і явищ, закономірностей їх розвитку та напрямів практичного використання [4, с. 51].

Важливість розробки кримінально-правової класифікації злочинів великою мірою зумовлена тим, що від неї, як свідчать дослідження відомих криміналістів, залежить удосконалення методики розслідування окремих видів (груп) злочинів.

На підставі вищевикладеного: проблемам протидії незаконному заволодінню транспортними засобами у науковій літературі (зокрема, у базових підручниках з кримінального права, криміналістики та кримінології) приділено недостатньо уваги. В той же час, належне наукове забезпечення їх діяльності із запобігання злочинам щодо незаконного заволодіння транспортними засобами, а також належне організаційне, матеріально-технічне, інформаційне, психологічне забезпечення оперативно-розшукової діяльності сприятимуть суттєвому покращенню ситуації у цій сфері.

#### *Література*

1. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 12.10.2021).

2. Матишевський П.С. Коментар до статті 289 КК. *Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України*. За ред. С.С. Яценка. Київ: А.С.К., 2002. 936 с.

3. Ємельяненко В.В. Звільнення від кримінальної відповідальності за незаконне заволодіння транспортним засобом URL: <http://www.nbuv.gov.ua/ejournals/FP/20082/08evvztz.pdf>.8. (дата звернення: 12.10.2021).

УДК 343.3/.7(043.2)

**Ромашенко К.Ю.**, здобувачка вищої освіти  
першого (бакалаврського) рівня,  
Національний університет «Чернігівська Політехніка»,  
м. Чернігів, Україна  
Науковий керівник: Коломієць Н.В., д.ю.н., професор

### **ПРИЧИНИ ВЧИНЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЗАПОБІГАННЯ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВОПОРУШЕННЮ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 286 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ**

У сучасних умовах розвитку української держави постає нагальне питання стосовно протидії порушенням правил дорожнього руху та експлуатації транспортного засобу. Адже, транспорт на сьогодні є однією із головних галузей суспільного виробництва, який задовольняє потреби людей у різних сферах використання. Україна, в свою чергу, має великий потенціал